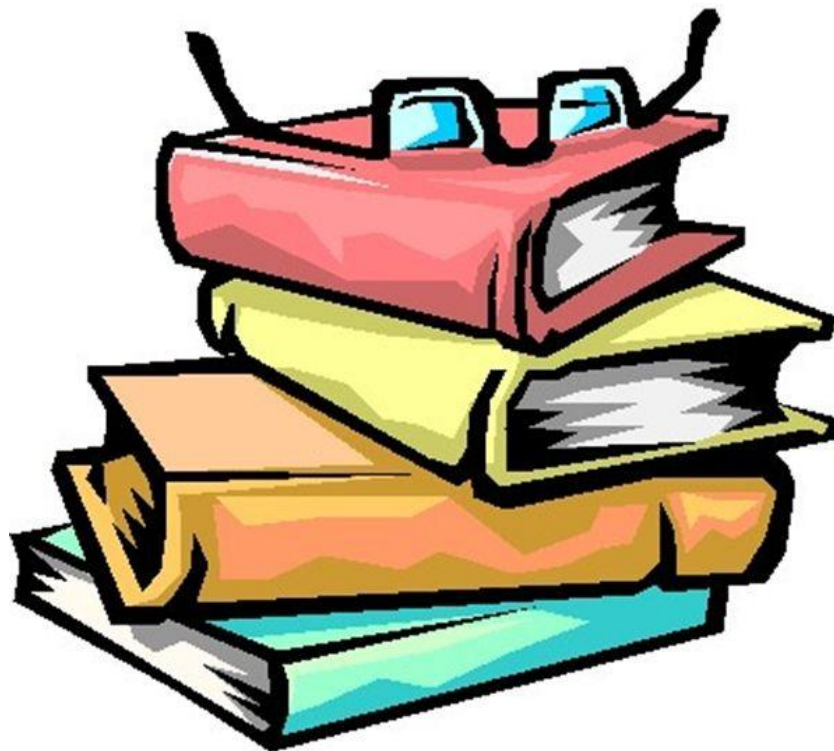

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА**

**Факультет економіки і підприємництва
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування**

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ТА ВКАЗІВКИ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«БАНКІВСЬКИЙ МЕНЕДЖМЕНТ» ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМИ
НАВЧАННЯ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ 072 «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА
СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»**

Умань – 2021

Методичні вказівки підготовлені д.е.н., професором Непочатенко О.О., д.е.н., доцентом, Прокопчук О.Т., к.е.н., доцентом Бондаренко Н.В., к.е.н., доцентом Власюк С.А., к.е.н., доцентом Барабаш Л.В.

Рецензенти:

Нестерчук Ю.О. – професор кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Уманського національного університету садівництва.

Цимбалюк Ю.А. –к.е.н., доцен кафедри маркетингу.

Затверджено на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування (протокол № 1 від 30.08.2021р.) та засіданні методичної ради факультету економіки і підприємництва (протокол № 1 від 31.08.2001р.)

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Завдання для самостійної роботи	6
2. Теми доповідей	11
3. Тестові завдання	13
4. Оформлення самостійної роботи	17
5. Питання для дискусій	17
6. Теми наукових ЕСЕ	19
7. Питання для самостійного опрацювання	19
8. Типові питання для підсумкового контролю	20
9. Глосарій	22
10. Рекомендована література	33

ВСТУП

Метою дисципліни є формування у студентів теоретичних знань щодо сутності та функцій банківського менеджменту в комерційних банках України, освоєння принципів та особливостей банківського менеджменту, опанування практичними навичками розробки банківської стратегії, створення ефективної системи формування та використання банківських ресурсів.

Предмет навчальної дисципліни – сукупність фінансових, економічних, організаційних і соціальних сфер банківської діяльності, які підлягають управлінню.

Протягом курсу студенти вивчають сутність банківського менеджменту, його функції та завдання, ознайомлюються з організаційними засадами банківської діяльності, розглядають механізми та інструменти банківського менеджменту, вивчають активно-пасивні операції банківських структур, їх наслідки та методи управління, розкривають сутність, види та особливості управління валютного, кредитного та ринкового ризику банків, розглядають методичні підходи до визначення результатів господарської діяльності комерційного банку та показників його фінансового стану.

Завданням дисципліни є опанування студентами теоретичних знань з основних проблем банківського менеджменту на лекційних заняттях.

На практичних заняттях студенти закріплюють теоретичні положення тем курсу, розв'язують задачі, завдання, кейси, вирішують проблемні ситуації, пов'язані з самостійним опрацюванням матеріалу курсу і беруть участь в обговоренні дискусійних питань.

Зміст навчальної дисципліни: вивчення предмету, методу та інформаційного забезпечення управління комерційним банком; ознайомлення з особливостями організації банківської діяльності; розгляд стратегічного та оперативного управління комерційним банком; опрацювання механізмів управління комерційним банком, зокрема таких як внутрішній контроль, банківський маркетинг, оцінювання діяльності комерційного банку; поглиблення теоретичних знань щодо управління персоналом банку; дослідження методичних засад управління пасивами, активами, системою платежів і розрахунків у комерційному банку, а також банківськими ризиками та фінансовими результатами.

Для досягнення зазначених вище цілей цикл аудиторних навчальних занять обов'язково повинен доповнюватися самостійною роботою студентів у визначеному обсязі.

Самостійно робота посідає важливе місце в підготовці фахівців банківської сфери і основною метою має поглиблення теоретичних знань і практичних навичок, розширення професійного кругозору, формування навичок роботи з нормативними актами та періодичною літературою, що в свою чергу спонукає студента до пошуку додаткової інформації яка допоможе йому в прийнятті управлінських рішень.

Форми організації самостійної роботи студентів:

- опрацювання лекційного матеріалу;

- вивчення законодавчих та нормативних актів з банківської діяльності;
- опрацювання навчальної, навчально-методичної та монографічної літератури, періодичних видань;
- підготовка до семінарських занять;
- виконання практичних завдань;
- підготовка до контрольних робіт;
- підготовка доповідей.

- Компетентності:

- загальні:

- ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

- спеціальні:

- СК3. Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- СК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

- Програмні результати навчання:

- ПР03. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.
- ПР04. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПР11. Застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень.
- ПР12. Обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.
- ПР13. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.

1. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МОДУЛЬ 1. ЕКОНОМІЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ БАНКІВСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Тема 1. Сутність банківського менеджменту

Мета: поглиблення знань, розширення професійного кругозору, формування навичок роботи з літературою.

Форма виконання роботи: вивчення конспекту лекцій, нормативно - правових актів, рішення тестів, додаткової літератури.

Питання для обговорення:

1. Провадження банківського менеджменту розвинутих країн світу (США, Німеччини, Великобританії, Японії).
2. Міждержавні центральні банки: основи організації і діяльності.
3. Становлення та розвиток банківського бізнесу.
4. Основні типи організаційних структур банків.
5. Структура управління та контролю у банках.

Форми і методи контролю:

- усні відповіді на опрацьовані питання;
- постановка та обговорення проблемних питань;
- обговорення доповідей.

Література: 1, 2, 3, 11, 16, 17, 20, 24, 25, 26, 27, 31, 40, 50, 54, 56, 57, 60, 61, 62, 63, 68.

Тема 2. Стратегічний банківський менеджмент

Мета: поглиблення знань, розширення професійного кругозору, формування навичок роботи з літературою.

Форма виконання роботи: вивчення конспекту лекцій, нормативно - правових актів, додаткової літератури.

Питання для обговорення:

1. Організація внутрішнього аудиту НБУ та його роль в забезпеченні стабільності банківської системи.
2. Операції Національного банку України.
3. Бухгалтерський облік та звітність НБУ. Режим доступу до звітності НБУ.
4. Фінансова перевірка діяльності НБУ Розрахунковою палатою.
5. Характеристика ризиків, на які наражаються вітчизняні банки.
6. Вивчення Постанови НБУ № 361 від 02.08.2004 «Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик – менеджменту в банках України».

Форми і методи контролю:

- усні відповіді на опрацьовані питання;
- постановка та обговорення проблемних питань;
- обговорення доповідей.

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 3, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42.

Тема 3. Тактичний банківський менеджмент

Мета: поглиблення знань, розширення професійного кругозору, формування навичок роботи з літературними джерелами.

Форма виконання роботи: вивчення літератури, складання конспекту, доповіді.

Питання для обговорення:

1. Завдання банківського менеджменту.
2. Види банківського менеджменту та їх характеристика.
3. Сутність банківських ризиків.
4. Причини виникнення ризиків у банківській діяльності.
5. Класифікація банківських ризиків.
6. Особливості функціонування само регульованих та регульованих грошових систем.
7. Які чинники визначають співвідношення між готівковою та безготівковою грошовою масою в країні.
8. Охарактеризуйте основні напрями діяльності установ НБУ в процесі організації готівкового грошового обороту.
9. Зміст прогнозного розрахунку касових оборотів банків і мета його складання.
10. Охарактеризуйте склад грошових агрегатів та їх відмінності.

Форми і методи контролю:

- усні відповіді на відпрацьовані питання;
- обговорення проблемних питань;
- складання конспекту;

Література: 1, 2, 3, 5, 10, 11, 12, 21, 23, 24, 37, 54, 56, 57, 58.

Тема 4. Фінансовий менеджмент у банку

Мета: поглиблення теоретичних знань, формування навичок роботи з літературою та складання конспекту.

Форма виконання роботи: вивчення нормативної бази, лекційного матеріалу, опрацювання додаткової літератури, робота з тестами.

1. Питання для обговорення:

2. Новітні методики оцінювання діяльності банку.
3. Аналіз конкурентоспроможності банків на основі методики оцінки ефективності їх діяльності.
4. Здійснити порівняння місій банків України, які мають бути виокремлені в такі групи: банки зі 100%-им капіталом, банки з іноземним капіталом, вітчизняні банки.
5. Проаналізувати стратегічні плани банків ВАТ «Ощадний банк України» та акціонерного комерційного інвестиційного банку «Церіх».
6. Здійснити SWOT – аналіз вітчизняного банку.
7. Сформулювати місію, цілі, філософію та цінності новостворюваного банку.

Форми і методи контролю

- усні відповіді на відпрацьовані питання на семінарському занятті;
- обговорення проблемних питань.

Література: 1, 2, 3, 4, 8, 9.

МОДУЛЬ 2. РОЗРОБЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ ПЛАНУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ І РИЗИКАМИ

Тема 5. Бізнес-планування в банку

Мета: поглиблення теоретичних знань, формування навичок роботи з літературою та складання конспекту.

Форма виконання роботи: вивчення нормативної бази, лекційного матеріалу, опрацювання додаткової літератури, робота з тестами.

Питання для обговорення:

1. Інституційно-еволюційні виміри світової фінансової кризи.
2. Основні детермінанти формування посткризової політики банків України.
3. Яка мета бізнес-планування? На який термін афективних розробляється бізнес-план для банку?
4. Які основні етапи бізнес-планування?
5. Яким методам ви віддасте перевагу при прогнозуванні прибутковості фінансових ринків?
6. Які методи використовуються при аналізі потенційного ринку?
7. На яке коло банків ви будете орієнтуватися при аналізі конкуренції?
8. Які кількісні показники визначаються при складанні бізнес-плану?

Форми і методи контролю

- усні відповіді на відпрацьовані питання на семінарському занятті;
- обговорення проблемних питань;
- доповіді.

Література: 1, 2, 3, 29.

Тема 6. Регулювання діяльності комерційних банків

Мета: поглиблення знань розширення професійного кругозору, формування навичок роботи з літературою

Форма виконання роботи: вивчення додаткової літератури написання реферату.

Питання для обговорення:

1. Перевірка й оцінка ефективності реклами.
2. Філософія “паблік рілейшнз” та її застосування у банківській діяльності.
3. Розробити рекламну стратегію банку.
4. Назвіть особливості маркетингової діяльності у банківській сфері.
5. Охарактеризуйте основні функції банківського маркетингу.

6. Назвіть завдання банківського маркетингу.
7. Охарактеризуйте схему взаємодії: банк – ринок – споживач.
8. Основні параметри дослідження сили банку.
9. Дайте характеристику чинників зовнішнього середовища.

Форми і методи контролю:

- усні відповіді на семінарі;
- захист доповідей.

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18.

Тема 7. Управління системою платежів і розрахунків у банку

Мета: поглиблення знань розширення професійного кругозору, формування навичок роботи з літературою.

Форма виконання роботи: розгляд нормативних документів за темою, робота з лекційним матеріалом, вивчення додаткової літератури, доповіді.

Питання для обговорення:

1. Проведення розрахунків у національній валюті України.
2. Міжнародні розрахунки.
3. Система SWIFT.
4. Документарні операції в міжнародних розрахунках.
5. Банківський контроль валютних операцій і розрахунків.
6. Перспективи розвитку міжнародних розрахунків.
7. Міжбанківські кореспондентські відносини.
8. Рекомендації групи FATF та Базельського комітету щодо протидії відмиванню коштів, отриманих злочинним шляхом.

Форми і методи контролю:

- усні відповіді на відпрацьовані питання на семінарському занятті;
- обговорення проблемних питань;
- обговорення доповідей.

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19.

Тема 8. Менеджмент кредитного портфеля банку

Мета: поглиблення знань, розширення професійного кругозору, формування навичок роботи з літературою.

Форма виконання роботи : робота з лекційним матеріалом, вивчення додаткової літератури, доповіді.

Питання для обговорення:

1. Сутність та структура кредитного портфелю банку.
2. Сутність та призначення кредитної політики банків.
3. Сутність кредитного ризику банку.
4. Характеристика нормативів ризику, що встановлені НБУ.
5. Методи управління кредитними ризиком на рівні позичальника.
6. Загальна характеристика методів управління кредитним ризиком на рівні кредитного портфелю банку.
7. Резервування як метод управління кредитним ризиком.

Форми і методи контролю:

- усні відповіді на відпрацьовані питання на семінарському занятті;
- економічний диктант;
- захист доповідей.

Література: 1, 2, 3, 4, 11.

Тема 9. Управління активами і пасивами банку

Мета: поглиблення знань, розширення професійного кругозору, формування навичок роботи з літературою.

Форма виконання роботи : робота з лекційним матеріалом, вивчення додаткової літератури, доповіді.

Питання для обговорення:

1. Структура депозитних зобов'язань банку.
2. Структура власного капіталу банку.
3. Необхідність та сутність субординованого капіталу у формуванні власного капіталу вітчизняних банків.
4. Методи оцінки власного капіталу банку.
5. Методика розрахунку та аналізу нормативів власного капіталу банківських установ, що використовується НБУ.
6. Методи управління власним капіталом банку.
7. Визначте способи встановлення процентних ставок за кредитом.
8. Що таке чиста доходність кредитної операції?
9. Що таке дисбаланс та чиста процентна маржа?
10. Що таке ГЕП (GAP)- менеджмент?
11. Охарактеризуйте комітет з управління активами та пасивами (ALCO).
12. Яка оптимальна структура активів і пасивів банку?

Форми і методи контролю:

- усні відповіді на відпрацьовані питання на семінарському занятті;
- написання контрольних тестів
- обговорення доповідей.

Література: 1, 2, 3, 13, 14, 16, 20.

Тема 10. Хеджування ризиків у банку

Мета: поглиблення знань, розширення професійного кругозору, формування навичок роботи з літературою, оволодіння методами самостійного аналізу стану банківської системи і грошового ринку.

Форма виконання роботи : робота з лекційним матеріалом, вивчення додаткової літератури, аналіз статистичного матеріалу, написання доповіді.

Питання для обговорення:

1. Управління ризиком зміни відсоткових ставок.
2. Основні положення ГЕП – менеджменту.
3. Методи хеджування ризиків за допомогою використання форвардних, ф'ючерсних контрактів, опціонів, СВОП - контрактів.

4. Управління прибутковістю банків.

5. Визначення процентної та непроцентної маржі, чистої процентної та непроцентної маржі, чистої маржі операційного прибутку, чистого спреду, чистого прибутку у розрахунку на акцію (EPS), прибутковості активів (ROA), прибутковості капіталу (ROE).

6. Взаємозв'язок показників прибутковості активів та капіталу банку.

Форми і методи контролю:

- усні відповіді на відпрацьовані питання на семінарському занятті;
- економічний диктант.
- обговорення доповідей.

Література: 1, 2, 3, 4, 11, 23.

Тема 11. Управління ліквідністю банку

Мета: поглиблення знань, розширення професійного кругозору, формування навичок роботи з літературними джерелами.

Форма виконання роботи: робота з лекційним матеріалом, вивчення додаткової літератури, аналіз статистичного матеріалу, доповіді.

Питання для обговорення:

1. Стратегії управління активами і пасивами.
2. Сутність ліквідності банку.
3. Стратегії управління ліквідністю банку.
4. Методи оцінювання потреби в ліквідних коштах.
5. Регулювання ліквідності банків шляхом встановлення нормативів ліквідності НБУ.

Форми і методи контролю:

- усні відповіді на відпрацьовані питання на семінарському занятті;
- контрольне тестування.
- обговорення доповідей.

Література: 1, 2, 3, 4, 11, 23.

2. ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ

1. Основні напрями діяльності центральних банків в історичному аспекті.
2. Інституційні основи діяльності центральних банків.
3. Структура Європейської Системи Центральних банків.
4. Органи управління та організаційна структура Національного банку України.
5. Сучасний стан та перспективи організації грошового обігу в Україні
6. Проблемні питання обігу готівки в Україні.
7. Особливості становлення платіжної системи України
8. Характеристика кредитів центрального банку (економічна сутність, призначення види). Економічна сутність кредитів центрального банку. Розвиток кредитних відносин НБУ з банками в Україні

9. Перспективи розвитку платіжної системи в Україні
10. Кредитні відносини Європейського центрального банку з комерційними банками євро зони.
11. Організація міжбанківських розрахунків у розвинутих країнах світу.
12. Роль НБУ у забезпеченні розвитку ринку платіжних карток в Україні.
13. Інституційна побудова регулятивних органів провідних країн світу.
14. Організація системи банківського регулювання в розвинутих країнах світу.
15. Світовий досвід визначення показників, що регламентують діяльність банків.
16. Зливання, поглинання та інтеграція в банківській сфері на сучасному етапі розвитку економіки України.
17. Проблемні банки: актуальні питання керування та нагляду.
18. Специфіка діяльності Національного банку України на первинному ринку державних цінних паперів.
19. Еволюція кредитних відносин НБУ з урядом.
20. Роль ФРС США в управлінні державним боргом країни.
21. Основні напрями курсової політики НБУ в поточному році.
22. Роль державної скарбниці в процесі управління золотовалютними резервами країни.
23. Методи валютного регулювання центральних банків зарубіжних країн.
24. Методи прогнозування платіжного балансу країни.
25. Кейнсіанський та монетариський підходи до визначення грошово-кредитної політики.
26. Особливості визначення та реалізації грошово-кредитної політики в Україні на різних етапах перехідного періоду.
27. Вплив грошово-кредитної політики на трансформаційні економічні перетворення.
28. Регулювання Національним банком України ризиків у діяльності банків.
29. Система страхування депозитів у зарубіжних країнах. (Країна на вибір студента)
30. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб: інституційні основи діяльності, функції, завдання та повноваження.
31. Роль Міжнародного комітету з банківського нагляду у функціонуванні національних наглядових органів.
32. Фінансове оздоровлення банків, як інструмент банківського нагляду.
33. Золотовалютні резерви як показник економічної міцності держави
34. Порядок формування та повноваження керівних органів Національного банку України.

35. Основні принципи організації обігу готівки суб'єктами господарювання
36. Сучасні тенденції розвитку системи банківського регулювання в Україні.
37. Управління державним боргом країни. Особливості перехідного періоду.
38. Етапи розвитку системи касового виконання державного бюджету в Україні.
39. Структура зовнішнього боргу країни та роль НБУ в його управлінні.
40. Теоретичні моделі передавального механізму грошово-кредитної політики.

3. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Операція купівлі комерційним банком цінних паперів є:

- а) активною;
- б) пасивною;
- в) розрахунковою.

2. Вид капіталу, що використовується органами банківського нагляду для розрахунку економічних нормативів діяльності банків:

- а) балансовий;
- б) регулятивний;
- в) статутний.

3. Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» мінімальний розмір статутного капіталу комерційного банку повинен становити:

- а) 50 млн. грн.;
- б) 150 млн. грн.;
- в) 180 млн. грн.;
- г) 120 млн. грн.

4. Визначте тип грошово-кредитної політики, згідно якої об'єм кредитних операцій комерційного банку жорстко обмежується:

- а) експансіоністська;
- б) реструктивна;
- в) адміністративна.

5. Мінімальний розмір резервного капіталу становить:

- а) 25 % балансового капіталу;
- б) 15 % регулятивного капіталу;
- в) 25 % регулятивного капіталу.

6. Джерелами формування власного капіталу банку у формі акціонерного товариства відносяться:

- а) міжбанківський кредит;
- б) емісія акцій;
- в) видача банківських векселів;
- г) залучення строкових депозитів від юридичних осіб.

7. Фінансові ресурси, створені за рахунок відрахувань від прибутку і призначені для покриття можливих збитків по операціях банків – це:

- а) додатковий капітал;
- б) резервний фонд;
- в) вільні активи;
- г) фонди спеціального призначення.

8. Фінансові ресурси, створені за рахунок відрахувань від прибутку і призначені для покриття можливих збитків по операціях банків – це:

- а) додатковий капітал;
- б) резервний фонд;
- в) вільні активи;
- г) фонди спеціального призначення.

9. Недепозитними джерелами формування ресурсів комерційного банку є:

- а) грошові кошти фізичних осіб, розміщені в банку на невизначений термін;
- б) міжбанківський кредит;
- в) облігації внутрішньої державної позики;
- г) грошові кошти на поточних рахунках юридичних осіб.

10. Недепозитними джерелами формування ресурсів комерційного банку є:

- а) грошові кошти фізичних осіб, розміщені в банку на невизначений термін;
- б) міжбанківський кредит;
- в) облігації внутрішньої державної позики;
- г) грошові кошти на поточних рахунках юридичних осіб.

11. Фінансовий звіт, що містить інформацію про власні і залучені фінансові ресурси комерційного банку за джерелами їх формування та напрями розміщення цих ресурсів:

- а) Звіт про фінансові ресурси;
- б) Звіт про власний капітал;
- в) Баланс;
- г) Аналітичний звіт про власні і залучені ресурси та напрями їх використання.

12. Здатність банку у певні терміни і у повному об'ємі відповідати по своїм зобов'язанням це:

- а) платоспроможність;
- б) ліквідність;
- в) ділова активність;
- г) надійність.

13. Форма безготівкових розрахунків, що проводиться банком за вимогою клієнта сплатити грошові кошти для погашення кредиторської заборгованості – це:

- а) платіжне доручення;
- б) платіжна вимога;
- в) акредитир;
- г) рахунок-фактура.

14. Ризик невиконання позичальником (контрагентом банку) зобов'язань за кредитними операціями – це :

- а) валютний ризик;

- б) ринковий ризик;
- в) страховий ризик;
- г) кредитний ризик.

15. Механізм прямих розрахунків між банками, що ґрунтується на взаєморозрахунку вимог і зобов'язань – це:

- а) МФО;
- б) кореспондентські рахунки «Лоро»-«Ностро»;
- в) кліринг;
- г) міжбанківський кредит.

16. Вид банківської каси, призначеної для обліку готівки, що знаходиться в обігу банку – це:

- а) операційна;
- б) оборотна;
- в) приходна;
- г) видаткова.

17. Вид банківської каси, призначеної для обліку готівки, що знаходиться в обігу банку – це:

- а) операційна;
- б) оборотна;
- в) приходна;
- г) видаткова.

18. Видача готівки організаціям з їх банківських рахунків проводиться по:

- а) грошовим чекам;
- б) приходним ордерам;
- в) видатковим ордерам;
- г) платіжним вимогам.

19. Визначте категорію заборгованості за гривневим кредитом, якщо період прострочення становить 38 днів, коефіцієнт резервування – 40 %:

- а) стандартна;
- б) безнадійна;
- в) субстандартна;
- г) під контролем;
- д) сумнівна.

20. Визначте вид операції: викуп у клієнта банку платіжної вимоги до його контрагента на оплату поставлених товарів:

- а) фойфейтинг;
- б) лізинг;
- в) субкредит;
- г) факторинг.

21. Співвідношення вимог і зобов'язань банку в кожній іноземній валюті – це:

- а) валютний коридор;
- б) валютна позиція;
- в) валютний арбітраж;
- г) валютна інтервенція.

22. Сегментація ринків означає:

- а) диференціацію сукупної маси споживачів банківських послуг або самих послуг на окремі групи по конкретних критеріям;
- б) визначення пріоритетних банківських послуг;
- в) формування ринкової стратегії.

23. Сегментація ринків означає:

- а) диференціацію сукупної маси споживачів банківських послуг або самих послуг на окремі групи по конкретних критеріям;
- б) визначення пріоритетних банківських послуг;
- в) формування ринкової стратегії.

24. Метод фінансового менеджменту, що використовується для ефективного формування й використання ресурсів і представляє собою систему поточних, оперативних і довгострокових планів:

- а) фінансове планування;
- б) фінансове прогнозування;
- в) казначейське управління.

25. Рух грошей на банківських рахунках, здійснюваний згідно з розпорядженням клієнтів або в результаті дій, які в рамках закону привели до зміни права власності на активи:

- а) готівкові розрахунки;
- б) розрахункові банківські операції;
- в) видача платіжної картки;
- г) купівля акцій міжнародної корпорації.

26. Що є метою менеджменту персоналу в банку:

- а) аналіз якості роботи персоналу;
- б) зниження плинності кадрів;
- в) підвищення рівня професійних знань;
- г) підвищення заробітної плати співробітників.

27. Платіжна схема, що передбачає розрахунки за операціями з платіжною картою в межах власних коштів клієнта, які обліковуються на його картковому рахунку:

- а) кредитова схема;
- б) дебетова схема;
- в) платіжна система;
- г) розрахунково-касове обслуговування.

28. Доходи від операцій, пов'язаних із веденням рахунків та касовим обслуговуванням, з іноземною валютою та банківськими металами, від інших наданих або отриманих послуг:

- а) операційні;
- б) валютні;
- в) комісійні;
- г) торгівельні.

29. Витрати за кредитами і депозитами, цінними паперами на продаж і

борговими цінними паперами, іншими фінансовими інструментами:

- а) процентні;
- б) валютні;
- в) комісійні;
- г) торгівельні.

30. Ризик потенційних збитків від зміни валютних курсів – це ризик:

- а) ринковий;
- б) фінансовий;
- в) валютний;
- г) кредитний.

4.ОФОРМЛЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота охоплює:

- а) підготовку і презентацію реферату,
- б) виступ з власне розробленою лекцією з проблемних питань,
- в) підготовка презентації за визначеною темою.

Самостійна робота має містити:

- г) підготовку теоретичних питань (2-3 питання);
- д) складання кросворду (по теоретичних питаннях самостійної роботи), зі вказаними правильними відповідями (у тесті 4 варіанти відповідей, правильна лише одна);
- е) складання тестів (по теоретичних питаннях до самостійної роботи);
- є) термінологічний словник (за темою завдання, 15-20 слів);
- ж) список використаних джерел;
- з) додатки (при необхідності).
- и) підготовка дискусійних питань;
- к) підготовка ЕСЕ;
- л) складання глосарію.

Робота має містити: титульний аркуш; зміст; основну частину; список використаних джерел; додатки (при необхідності).

5. ПИТАННЯ ДЛЯ ДИСКУСІЙ

1. Характеристика ризиків, на які наражаються вітчизняні банки.

2. Вивчення Постанови НБУ № 361 від 02.08.2004 «Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик – менеджменту в банках України».

3. Здійснити порівняння місій банків України, які мають бути виокремлені в такі групи: банки зі 100%-им капіталом, банки з іноземним капіталом, вітчизняні банки.

4. Проаналізувати стратегічні плани банків ВАТ «Ощадний банк України» та акціонерного комерційного інвестиційного банку «Церіх».

5. Здійснити SWOT – аналіз вітчизняного банку.

6. Сформувати місію, цілі, філософію та цінності новостворюваного банку.

7. Новітні методики оцінювання діяльності банку.

8. Аналіз конкурентоспроможності банків на основі методики оцінки ефективності їх діяльності.

9. Ознайомлення з Законом України №249-IV від 28.11.2002 р. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму»

10. Ознайомлення з Постановою НБУ № 189 від 14.05.2003 «Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу».

11. Проблеми капіталізації банківських установ України.

12. Шляхи поповнення капіталу банків: світовий досвід.

13. Державне регулювання діяльності банків з формування ресурсної бази.

14. Сутність та структура ризиків залучення коштів банками.

15. Характеристика та класифікація депозитних рахунків вітчизняних банків.

16. Запозичення ресурсів: досвід вітчизняних банків.

17. Методи управління проблемними кредитами у банках.

18. Здійснити аналіз дотримання вітчизняними банками нормативів кредитного ризику.

19. Здійснити аналіз руху індексів вітчизняних фондових майданчиків.

20. Проаналізувати фондовий ринок України з метою визначення найбільш прийнятних об'єктів інвестування.

21. Здійснити аналіз руху індексів вітчизняних фондових майданчиків.

22. Проаналізувати фондовий ринок України з метою визначення найбільш прийнятних об'єктів інвестування.

23. Як можна оцінити еволюцію рейтингів ризиків, на які наражаються банківські системи країн Західної Європи? Чи співпадають рейтинги ризиків зазначених країн з рейтингами в Україні? Чим обумовлені відмінності?

24. В чому полягає особливість кризи в банківському секторі України? Чи можна вважати кризу подоланою станом на кінець 2016 р.?

25. Якими є перспективи запровадження Базеля II в Україні? Чи є це доцільним на сьогодні?

26. Які передумови мають бути створені, щоб стало можливим запровадження госпітальних (санаційних) банків в Україні? Як впливає наявність корупції в країні на дане рішення?

27. Чи може вирішити проблему формування банками довгострокових ресурсів випуск забезпечених цінних паперів? Яким чином?

28. Психологічний підхід в управлінні персоналом банку.

29. 2. Тестування як метод підбору персоналу банку.

30. Перевірка й оцінка ефективності реклами.

31. Філософія “наблік рілейшинз” та її застосування у банківській діяльності.

32. Інституційно-еволюційні виміри світової фінансової кризи.

33. 2. Основні детермінанти формування посткризової політики банків України.

34. Чи можна вважати високою ефективність управління кредитним портфелем вітчизняних банків?

35. Яким чином криза вплинула на стан кредитних портфелів банків?

36. Чи можна вирішити проблему кредитного ризику у вітчизняній банківській системі шляхом використання сек'юритизації?

37. Чим обумовлена незначна активність банків на ринку цінних паперів? Як можна виправити ситуацію?

38. Якими методами центральний банк може впливати на стан ліквідності банківської системи загалом та банку зокрема?

6. ТЕМИ НАУКОВИХ ЕСЕ

1. Визначення ризиків у інвестиційній діяльності банків.
2. Власний капітал банку та методи управління ним.
3. Етапи планування у банках
4. Ефективність управління портфелем цінних паперів банку.
5. Зміст та цілі зв'язків з громадськістю, реклама в банку.
6. Інвестиційна політика банківських установ. Види інвестиційної політики.
7. Класифікація та функції портфеля цінних паперів у банку.
8. Кредитна політика банків.
9. Методи визначення кредитної процентної ставки у банках.
10. Методи управління власним капіталом банку.
11. Методи управління залученими коштами.
12. Методи управління запозиченим капіталом банку
13. Методи управління кредитним ризиком.
14. Основні види та етапи планування у банку.
15. Основні складові маркетингової роботи у банку.
16. Особливості банківського менеджменту в країнах Західної Європи та США.
17. Особливості управління запозиченими коштами банку.
18. Особливості управління процентним ризиком банку.
19. Особливості формування резервів на покриття збитків за кредитними операціями.
20. Оцінка ризику окремого цінного папера згідно методики НБУ.
21. Розробити рекламну стратегію банку.

7. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Сутність банківського менеджменту.
2. Суб'єкти, об'єкти менеджменту у банку.
3. Принципи банківського менеджменту.
4. Функції банківського менеджменту.
5. Завдання банківського менеджменту.
6. Види банківського менеджменту та їх характеристика.
7. Сутність банківських ризиків.
8. Причини виникнення ризиків у банківській діяльності.

9. Класифікація банківських ризиків.
10. Управління банківськими ризиками.
11. Методи управління банківськими ризиками.
12. Особливості банківського менеджменту в країнах Західної Європи та США.
13. Проведення розрахунків у національній валюті України.
14. Міжнародні розрахунки.
15. Система SWIFT.
16. Документарні операції в міжнародних розрахунках.
17. Банківський контроль валютних операцій і розрахунків.
18. Перспективи розвитку міжнародних розрахунків.
19. Міжбанківські кореспондентські відносини.
20. Рекомендації групи FATF та Базельського комітету щодо протидії відмиванню коштів, отриманих злочинним шляхом
21. Структура депозитних зобов'язань банку.
22. Структура власного капіталу банку.
23. Необхідність та сутність субординованого капіталу у формуванні власного капіталу вітчизняних банків.
24. Методи оцінки власного капіталу банку.
25. Методика розрахунку та аналізу нормативів власного капіталу банківських установ, що використовується НБУ.
26. Методи управління власним капіталом банку.
27. Сутність та структура кредитного портфелю банку.
28. Сутність та призначення кредитної політики банків.
29. Сутність кредитного ризику банку.
30. Характеристика нормативів ризику, що встановлені НБУ.
31. Методи управління кредитними ризиком на рівні позичальника.
32. Загальна характеристика методів управління кредитним ризиком на рівні кредитного портфелю банку.
33. Резервування як метод управління кредитним ризиком.

8. ТИПОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Визначення ризиків у інвестиційній діяльності банків.
2. Власний капітал банку та методи управління ним.
3. Етапи планування у банках
4. Ефективність управління портфелем цінних паперів банку.
5. Зміст та цілі зв'язків з громадськістю, реклама в банку.
6. Інвестиційна політика банківських установ. Види інвестиційної політики.
7. Класифікація та функції портфелю цінних паперів у банку.
8. Кредитна політика банків.
9. Методи визначення кредитної процентної ставки у банках.
10. Методи управління власним капіталом банку.
11. Методи управління залученими коштами.

12. Методи управління запозиченим капіталом банку
13. Методи управління кредитним ризиком.
14. Основні види та етапи планування у банку.
15. Основні складові маркетингової роботи у банку.
16. Особливості банківського менеджменту в країнах Західної Європи та США.
17. Особливості управління запозиченими коштами банку.
18. Особливості управління процентним ризиком банку.
19. Особливості формування резервів на покриття збитків за кредитними операціями.
20. Оцінка ризику окремого цінного папера згідно методики НБУ.
21. Регулюючий вплив НБУ на формування кредитного портфелю банків.
22. Ризики у банківській діяльності: сутність та класифікація.
23. Стратегії управління активами та пасивами банку.
24. Стратегії управління ліквідністю банку.
25. Сутність інвестиційного портфелю банку. Фактори, що впливають на формування інвестиційного портфелю банку.
26. Сутність планування у банківських установах.
27. Сутність та класифікація ризиків у банківській діяльності.
28. Сутність та компоненти стратегічного планування у банках.
29. Сутність та методика геп-менеджменту.
30. Сутність та необхідність запровадження фінансового моніторингу в банківському секторі.
31. Сутність та призначення кредитної політики банків.
32. Сутність та призначення маркетингу в банку.
33. Сутність та структура мотивації персоналу банку.
34. Сутність управління банківським персоналом.
35. Сутність, завдання та функції банківського менеджменту.
36. Управління валютним ризиком банку.
37. Управління власним капіталом банку.
38. Управління депозитними операціями банків.
39. Управління кредитним портфелем у банку.
40. Управління ліквідністю банку.
41. Управління портфелем цінних паперів банку.
42. Управління ризиками банківської діяльності як основа банківського менеджменту.
43. Управління ризиком зміни відсоткових ставок у банках.
44. Фінансовий моніторинг в Україні.
45. Формування іміджу банку.
46. Фінансовий моніторинг та його роль в управлінні залученими коштами банку.
47. Класифікація та функції портфеля цінних паперів.
48. Сутність та ідентифікація банківських криз.
49. Особливості паніки вкладників банків та роль ФГВФО у її подоланні.

9. ГЛОСАРІЙ

Адекватність контролю - відповідність контролю специфічним конкретним умовам та індивідуальному принципу з урахуванням планів і службових посад окремих керівників та їх особистих якостей, що необхідні для підвищення результативності й ефективності дій.

Акредитив - форма розрахунків, при якій банк емітент за дорученням свого клієнта (заявника акредитива) зобов'язаний: - виконати платіж третій особі (бенефіціару) за поставлені товари, виконані роботи та надані послуги; - надати повноваження іншому (виконуючому) банку здійснити цей платіж.

Активи банку - це накопичені протягом діяльності банку ресурси, які в майбутньому приносять економічну вигоду і призводять до припливу грошових коштів на банківську установу.

Андеррайтинг - купівля на первинному ринку цінних паперів з наступним їх перепродажем інвесторам; укладання договору про гарантування повного або часткового продажу цінних паперів емітента інвесторам, про повний чи частковий їх викуп за фіксованою ціною з наступним перепродажем або про накладання на покупця обов'язку робити все можливе, щоб продати якомога більше цінних паперів, не беручи зобов'язання придбати будь-які цінні папери, що не були продані.

Аудит банку - це визначення стану банку на основі перевірки правильності складання та підтвердження достовірності балансу, обліку прибутків та збитків, аналізу стану обліку, відповідність обліку та дій банку вимогам чинного законодавства, дотримання рівності прав акціонерів (учасників) при розподілу дивідендів, голосуванні, наданні прав на придбання нових акцій тощо та підготовка висновків для надання інформації керівництву, акціонерам (учасникам) банку та іншим користувачам.

Аудитор - особа, яка уповноважена проводити аудиторську перевірку.

Аудиторська перевірка - система засобів перевірки документів інформаційної системи, облікових записів, статистичних матеріалів, а також контроль за достовірністю виконання необхідних процедур, зазначених в даному Положенні.

Афілійована особа банку - будь-яка юридична особа, в якій банк має істотну участь або яка має істотну участь у банку.

Банк - юридична особа, яка має виключне право на підставі ліцензії Національного банку України здійснювати у сукупності такі операції: залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб.

Банк з іноземним капіталом - банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному нерезиденту, перевищує 10 відсотків.

Банки-кореспонденти - банки, які встановили між собою кореспондентські відносини з відкриттям кореспондентського рахунку.

Банківська діяльність - залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття і ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб.

Банківська ліцензія - документ, який видається Національним банком України в порядку і на умовах, визначених у цьому Законі, на підставі якого банки мають право здійснювати банківську діяльність.

Банківське регулювання - одна із функцій Національного банку України, яка полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства.

Банківський кредит - будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми.

Банківський нагляд - система контролю та активних впорядкованих дій Національного банку України, спрямованих на забезпечення дотримання банками та іншими особами, стосовно яких Національний банк України здійснює наглядову діяльність, законодавства України і встановлених нормативів, з метою забезпечення стабільності банківської системи та захисту інтересів вкладників та кредиторів банку.

Банківський платіжний інструмент - засіб, що містить реквізити, які ідентифікують його емітента, платіжну систему, в якій він використовується, та, як правило, держателя цього банківського платіжного інструмента. За допомогою банківських платіжних інструментів формуються відповідні документи за операціями, що здійснені з використанням банківських платіжних інструментів, на підставі яких проводиться переказ грошей або надаються інші послуги держателям банківських платіжних інструментів.

Банківські метали - золото, срібло, платина, метали платинової групи, доведені (афіновані) до найвищих проб відповідно до світових стандартів, у зливках і порошках, що мають сертифікат якості, а також монети, вироблені з дорогоцінних металів.

Банківські рахунки - рахунки, на яких обліковуються власні кошти, вимоги, зобов'язання банку стосовно його клієнтів і контрагентів та які дають можливість здійснювати переказ коштів за допомогою банківських платіжних інструментів.

Біржовий ринок - оптовий ринок цінних паперів з обмеженим колом відомих учасників, для яких установлені правила допуску до торгівлі цінними паперами, правила здійснення біржових угод та процедури вирішення спірних питань.

Борговий цінний папір - цінний папір, за яким емітент несе зобов'язання повернути у визначений термін кошти, інвестовані в його діяльність, та сплатити доход чи надати інші майнові права, за винятком прав на участь в управлінні справами емітента.

Боргові зобов'язання уряду України

випущені ним цінні папери, інші зобов'язання у грошовій формі, гарантовані урядом України, а також одержані ним кредити.

Валютна позиція - співвідношення вимог та зобов'язань банку в іноземній валюті. При їх рівності позиція вважається закритою, при нерівності - відкритою. Відкрита позиція є короткою у разі, якщо обсяг зобов'язань по проданій валюті перевищує обсяг вимог, і довгою, якщо обсяг вимог по купленій валюті перевищує обсяг зобов'язань.

Валютні операції - операції з переходом права власності на валютні цінності за винятком операцій, що здійснюються між резидентами у валюті України; операції, пов'язані з використанням валютних цінностей в міжнародному обігу як засобу платежу; операції, пов'язані з ввезенням, переказуванням і пересиланням на територію України та вивезенням, переказуванням і пересиланням за її межі валютних цінностей.

Валютні цінності - матеріальні об'єкти, визначені законодавством України про валютне регулювання як засоби валютно-фінансових відносин.

Відкритий ринок - ринок, на якому здійснюються операції з купівлі-продажу цінних паперів між особами, що не є первинними кредиторами та позичальниками, і коли кошти внаслідок продажу цінних паперів на такому ринку надходять на користь держателя цінних паперів, а не їх емітента. Використовується центральними банками для купівлі-продажу, як правило, короткострокових державних цінних паперів з метою регулювання грошової маси. Внаслідок купівлі збільшується вкладення коштів в економіку, внаслідок продажу - зменшується.

Вклад (депозит) - це кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору.

Внутрішній аудит банку - це незалежна оцінка системи внутрішнього контролю, встановленого у комерційному банку. Головна увага внутрішнього аудиту зосереджена на

аналізуванні інформаційної системи, включаючи систему бухгалтерського обліку і супутніх видів контролю, вивченні фінансової та операційної інформації, дослідженні економічності та ефективності операцій.

Внутрішній контроль в банку - це сукупність процедур, які забезпечують достовірність та повноту інформації, яка передається керівництву банку, дотримання внутрішніх та зовнішніх нормативних актів при здійсненні операцій банку, збереження активів банку і його клієнтів, оптимальне використання ресурсів банку, управління ризиками, забезпечення чіткого виконання розпоряджень органів управління банку в досягненні мети, яка поставлена в стратегічних та інших планах банку.

Грошовий сурогат - будь-які документи у вигляді грошових знаків, що відрізняються від грошової одиниці України, випущені в обіг не Національним банком України і виготовлені з метою здійснення платежів в господарському обороті, крім валютних цінностей.

Грошово-кредитна політика - комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, направлених на регулювання економічного зростання, стримування інфляції та забезпечення стабільності грошової одиниці України, забезпечення зайнятості населення та вирівнювання платіжного балансу.

Девізна валютна політика - політика регулювання валютного курсу шляхом купівлі і продажу іноземної валюти.

Депозитарій Національного банку - це структурні підрозділи Національного банку, які проводять депозитарну діяльність і можуть здійснювати кліринг і розрахунки за договорами щодо операцій з цінними паперами.

Депозитарний облік (або депо-облік) - облік цінних паперів за рахунками власників (утримувачів) державних цінних паперів у зберігачів або облік за рахунками в цінних паперах, який здійснює депозитарій для зберігачів та емітентів.

Державний реєстр банків - реєстр, що ведеться Національним банком України і містить відомості про державну реєстрацію усіх банків.

Державні цінні папери - це визначені законодавством боргові зобов'язання, що емітуються державою в особі її уповноважених органів та в порядку, визначеному чинним законодавством України.

Дисконтна валютна політика - зниження або підвищення Національним банком України процентних ставок за кредит з метою регулювання попиту і пропозиції на позичковий капітал.

Ділова репутація - сукупність підтвердженої інформації про особу, що дає можливість зробити висновок про професійні та управлінські здібності такої особи, її порядність та відповідність її діяльності вимогам закону.

Економічні нормативи - показники, що встановлюються Національним банком України і дотримання яких є обов'язковим для банків.

Зворотне репо - це договір про продаж Національним банком із свого портфеля державних цінних паперів з одночасним зобов'язанням зворотного їх викупу в банків за обумовленою ціною на обумовлену дату.

Зовнішній аудит - це перевірка, що здійснюється незалежними висококваліфікованими спеціалістами в галузі аудиту, контролю та аналізу фінансово-господарської діяльності на підставі наявності відповідного сертифіката на право здійснення аудиторської діяльності.

Золотовалютний резерв - резерви України, відображені у балансі Національного банку України, що включають в себе активи, визнані світовим співтовариством як міжнародні і призначені для міжнародних розрахунків.

Істотна участь - пряме або опосередковане, самостійно або спільно з іншими особами володіння 10 і більше відсотками статутного капіталу або права голосу придбаних акцій (паїв) юридичної особи або незалежна від формального володіння можливість вирішального впливу на керівництво чи діяльність юридичної особи.

Казначейські зобов'язання - боргові цінні папери, що емітуються державою в особі її уповноважених органів, розміщуються виключно на добровільних засадах серед фізичних та юридичних осіб і засвідчують внесення їх власниками грошових коштів до бюджету та дають право на отримання фінансового доходу або інші майнові права, відповідно до умов їх випуску.

Капітал банку - залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань.

Капітал регулятивний (власні кошти) - складається з основного та додаткового капіталу, зваженого на ризики, що визначаються нормативно-правовими актами Національного банку України.

Капітал статутний - сплачений та зареєстрований підписний капітал.

Кількісний тендер - тендер, на якому Національний банк наперед установлює ціну (процентну ставку), за якою банки можуть одержати кредити рефінансування. Сума коштів, що пропонується для рефінансування, може оголошуватися або не оголошуватися.

Клієнт банку - будь-яка фізична чи юридична особа, що користується послугами.

Кліринг - процедура періодичного взаємозаліку за зобов'язаннями учасників розрахунків певної платіжної системи, що включає процес отримання, сортування та розподілу розрахункових документів кожного учасника розрахунків, а також визначення остаточного розрахункового сальдо.

Контроль - безпосереднє або опосередковане володіння часткою в юридичній особі, одноосібне або разом з іншими особами, що презентує еквівалент 50 чи більше відсотків статутного капіталу або голосів юридичної особи, або можливість справляти вирішальний вплив на управління, або діяльність юридичної особи на основі угоди або будь-яким іншим чином.

Конфлікт інтересів - це будь-який вид стосунків, який не відповідає інтересам банку або може перешкоджати об'єктивному виконанню обов'язків відповідальної особи.

Кореспондентський рахунок - рахунок, який відкривається банку (філії) для обліку коштів та проведення розрахунків, що їх виконує один банк за дорученням і на кошти іншого банку на підставі укладеного договору.

Кореспондентський рахунок ЛОРО - кореспондентський рахунок, який відкриває банк банку-кореспонденту та за яким банк здійснює операції списання і зарахування коштів згідно з чинним законодавством України та укладеним договором. У банку-кореспонденті цей рахунок є кореспондентським рахунком НОСТРО.

Кошти - гроші у національній або іноземній валюті чи їх еквівалент.

Кредит "овернайт" - кредит, який наданий банку Національним банком за визначеною процентною ставкою через постійно діючу лінію рефінансування строком на один робочий день під забезпечення державних цінних паперів за умови укладення генерального кредитного договору між банком і Національним банком.

Кредитор банку - юридична або фізична особа, яка має документально підтвержені вимоги до боржника щодо його майнових зобов'язань.

Кредитор останньої інстанції - це, як правило, Національний банк України, до якого може звернутися банк або інша кредитна установа для отримання рефінансування у разі вичерпання інших можливостей рефінансування. Національний банк України має право, але не зобов'язаний, надавати кредити для рефінансування банку, якщо це не тягне за собою ризиків для банківської системи.

Ліквідатор - юридична або фізична особа, яка здійснює функції щодо припинення діяльності банку та задоволення вимог кредиторів.

Ліквідаційна маса - усі види майнових активів (майно та майнові права) банку, які належать йому на праві власності на день відкриття ліквідаційної процедури та виявлені в ході ліквідації.

Ліквідація банку - процедура припинення функціонування банку як юридичної особи відповідно до положень цього Закону.

Металеві рахунки - рахунки, які відкриваються уповноваженими банками України для обліку операцій, що здійснюються з банківськими металами.

Міжбанківські розрахунки - безготівкові розрахунки між банками, що обумовлені виконанням платежів клієнтів або власними зобов'язаннями одного банку перед іншим.

Мораторії - зупинення виконання банком майнових зобов'язань і зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), строк виконання яких настав до дня введення мораторію, та зупинення заходів, спрямованих на забезпечення виконання цих зобов'язань та зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), застосованих до прийняття рішення про введення мораторію.

Неплатоспроможність банку - неспроможність банку своєчасно та в повному обсязі виконати законні вимоги кредиторів через відсутність коштів або зменшення розміру капіталу банку до суми, що становить менше однієї третини мінімального розміру регулятивного капіталу банку.

Норматив резервування - установлене Правлінням Національного банку України процентне співвідношення між сумою обов'язкових резервів та загальною сумою банківських пасивів, до яких застосовуються резервні вимоги.

Нормативно-правові акти Національного банку України - нормативно-правові акти, що видаються Національним банком України у межах його повноважень на виконання цього та інших законів України.

Облікова ставка Національного банку України - виражена у відсотках плата, що береться Національним банком України за рефінансування комерційних банків шляхом купівлі векселів до настання строку платежу по них і утримується з номінальної суми векселя. Облікова ставка є найнижчою серед ставок рефінансування і є орієнтиром ціни на гроші.

Операція репо - це операція з цінними паперами, що складається з двох частин і для здійснення якої укладається договір між учасниками ринку (Національним банком та банками) про продаж/купівлю державних цінних паперів на певний строк із зобов'язанням зворотного їх продажу/купівлі у визначений строк за обумовлену договором ціну.

Основні засади грошово-кредитної політики - комплекс змінних індикаторів фінансової сфери, що дають можливість Національному банку України з допомогою інструментів (засобів та методів) грошово-кредитної політики здійснювати регулювання грошового обігу та кредитування економіки з метою забезпечення стабільності грошової одиниці України як монетарної передумови для економічного зростання і підтримки високого рівня зайнятості населення.

Офіційне видання Національного банку України - спеціальне друковане видання, визначене Національним банком України як офіційне і зареєстроване в установленому порядку, в якому публікуються нормативно-правові акти Національного банку України, а також інформаційно-аналітичні, статистичні та інші матеріали, огляди стану банківської системи України, валютного і фінансового ринків тощо.

Офіційний валютний курс - курс валюти, офіційно встановлений Національним банком України як уповноваженим органом держави.

Період резервування - визначений термін (кількість днів), протягом якого резервуються та зберігаються на кореспондентському рахунку банку або на окремому рахунку в Національному банку України зарезервовані банком кошти.

Підрозділ банку - структурна одиниця банку, що не має статусу юридичної особи і виконує функції, визначені банком.

Платіжний баланс - співвідношення між сумою грошових надходжень, отриманих країною з-за кордону, і сумою здійснених нею платежів за кордон протягом певного періоду. До платіжного балансу входять розрахунки за зовнішньою торгівлею, послугами, неторговими операціями, доходи від капіталовкладень за кордоном, торгівлі ліцензіями, від фрахтування та обслуговування кораблів, туризму, утримання дипломатичних і торгових представництв за кордоном, грошові перекази окремих осіб, виплати іншим країнам за позики тощо. Платіжний баланс включає рух капіталів: інвестиції та кредити.

Позабіржовий ринок - ринок з необмеженою кількістю учасників, на якому правила здійснення угод з купівлі/продажу цінних паперів та вирішення спірних питань регулюються чинним законодавством України.

Портфель державних цінних паперів - усі види державних цінних паперів, що на правах власності належать Національному банку або банкам і обліковуються на їх депо-рахунках у депозитарії;

Постійно діюча лінія рефінансування - оперативне надання Національним банком банкам-позичальникам кредитів у разі виникнення в них потреби підтримки ліквідності за умови виконання зазначених у цьому Положенні вимог Національного банку.

Представництво банку - територіальне відокремлений структурний підрозділ банку, що не здійснює банківську діяльність.

Процентний дохід за операціями репо - це дохід, що отримує покупець державних цінних паперів (той, хто надає кошти) у разі здійснення операції репо і який визначається як різниця між ціною зворотного продажу (викупу) державних цінних паперів та ціною їх купівлі;

Процентний тендер - тендер, під час оголошення якого Національний банк пропонує суму коштів для рефінансування, а банки у своїх заявках до Національного банку, крім суми очікуваного кредиту, пропонують ціну (процентну ставку), за якою вони погоджуються одержати кредит.

Процентні витрати - це витрати продавця державних цінних паперів (того, хто отримує кошти) у разі здійснення операції репо, які визначаються як різниця між ціною зворотної купівлі державних цінних паперів і ціною їх продажу.

Пруденційний нагляд - це система банківського нагляду, при якій головна увага органів нагляду зосереджується на регулярному проведенні оцінки загального фінансового стану, результатів діяльності та якості керівництва. Методика пруденційного нагляду вивчає дотримання банком вимог чинного законодавства, нормативних актів Національного банку України, економічних нормативів тощо.

Пряме репо - це договір про купівлю Національним банком державних цінних паперів із портфеля банку з подальшим зобов'язанням цього банку викупити ці державні цінні папери за обумовленою ціною на обумовлену дату.

Рахунки депо-обліку (далі - депо-рахунки) - рахунки, які використовуються для обліку державних цінних паперів конкретних утримувачів у депозитарії.

Реорганізація банку - злиття, приєднання, виділення, поділ банку, перетворення його організаційно-правової форми, наслідком яких є передача, прийняття його майна, коштів, прав та обов'язків правонаступникам.

Рефінансування банків - це надання Національним банком кредитів банкам під відповідне забезпечення.

Ризик банківської діяльності - можливість зазнати втрат у разі виникнення несприятливих для банку обставин, неправомірних або навмисних дій його працівників.

Розрахункові банківські операції - рух грошей на банківських рахунках, здійснюваний згідно з розпорядженнями клієнтів або в результаті дій, які в рамках закону призвели до зміни права власності на активи.

Система електронних платежів Національного банку України (СЕП) - загальнодержавна платіжна система, що забезпечує здійснення розрахунків між банківськими установами, органами державного казначейства на території України із застосуванням електронних засобів приймання, оброблення, передавання та захисту інформації.

Системоутворюючий банк - банк, зобов'язання якого становлять не менше 10 відсотків від загальних зобов'язань банківської системи.

Спеціальні права запозичення (СПЗ) - міжнародний резервний актив, створений МВФ з метою доповнення існуючих міжнародних резервних активів, який являє собою "кошик" із п'яти валют, склад яких переглядається кожні п'ять років. Вартість спеціальних прав запозичення визначається щоденно.

Споріднена особа - юридична особа, яка має спільних з банком власників істотної участі.

Стабілізаційний кредит - кредит Національного банку, що може надаватися банку на підтримку здійснення заходів фінансового оздоровлення для забезпечення його ліквідності на визначений Правлінням Національного банку строк.

Ставки рефінансування Національного банку України - виражена у відсотках плата за кредити, що надаються комерційним банкам, яка встановлюється Національним банком України з метою впливу на грошовий оборот та кредитування. Національним банком України встановлюються облікова та ломбардна процентні ставки.

Тендер Національного банку - це форма задоволення попиту на грошові кошти при рефінансуванні, яка передбачає надання Національним банком кредитів банкам, що потребують підтримання ліквідності через відбір за встановленими критеріями.

Територіальні управління Національного банку - філії Національного банку України та Операційне управління Національного банку України.

Тимчасова адміністрація - процедура, що застосовується Національним банком України при здійсненні банківського нагляду за обставин, передбачених Законом „Про банки і банківську діяльність”.

Тимчасовий адміністратор - фізична або юридична особа, що призначається Національним банком України для здійснення тимчасової адміністрації.

Уповноважена особа банку - особа, яка на підставі статуту чи угоди має повноваження представляти банк та вчиняти від його імені певні дії, що мають юридичне значення.

Уповноважений банк - банк України, який отримав ліцензію Національного банку України на право здійснення операцій із валютними цінностями.

Учасники банку - засновники банку, акціонери банку, який є акціонерним товариством, учасники банку, який є товариством з обмеженою відповідальністю, і пайовики кооперативного банку.

Філія банку - відокремлений структурний підрозділ банку, що не має статусу юридичної особи і здійснює банківську діяльність від імені банку.

Центральна розрахункова палата (ЦРП) - установа Національного банку України, яка забезпечує функціонування СЕП у цілому, ведення бази даних для ІПС щодо електронних міжбанківських розрахунків, виконаних через СЕП, а також здійснює функції РП для банківських установ м. Києва та Київської області, обслуговує інші віртуальні банківські регіони.

Ціна зворотної купівлі (щодо конкретної операції репо) - це сума коштів, яка сплачується продавцем у день зворотної купівлі за відповідні державні цінні папери, що повернені покупцем.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Банківський менеджмент : практикум. Н. О. Коваль, І. Ю. Єпіфанова. Вінниця : ВНТУ, 2017. 85 с
2. Банківські операції. Підручник. За ред. А.М. Мороза. К.: КНЕУ, 2002. 476 с.
3. Бондаренко Н.В., Лементовська В.А. Вплив маркетингу на розвиток банківського сектору. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання аграрної науки» присвячої 150 річчю заснування факультету агрономії Уманського НУС. (15 листопада 2018р.). Редкол. Непочатенко О.О. (від. ред. Умань). та ін. Київ: Видавництво «Основа». 2018р. С. 269-272.
4. Бондаренко Н.В., Поліщук К. Антикризове управління фінансами в банківському секторі. Монографія: Формування інституціонального середовища розвитку економіки України / Під ред. д.е.н., професора О.О. Непочатенко. Умань: СПД Сочінський, 2019. 92-97.
5. Бондаренко Н. В. Теоретичні основи банківського маркетингу. Економіко-правові детермінанти розвитку агропромислового комплексу: матеріали міжнародного наук.-практ. круглого столу студ., аспір. і молод. учених. Умань, 16 травня 2019 р. [О.О.Непочатенко, Ю.О.Нестерчук, С.А.Власюк]. Умань.: УНУС, 2019. 194. С. 118-122.
6. Бондаренко Н.В. Інновації в банківському менеджменті: концептуальні засади теорії та практики. Гармонізація фінансово-економічного середовища України в комунікативному просторі : монографія. Під ред. д.е.н., професора О.О. Непочатенко. Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2021. С.70-104.
7. Бондаренко Н.В., Непочатенко О.О., Власюк С.А. Банківське кредитування як важливий чинник стабілізації економіки країни. Зб. наук. пр. УНУС/ Редкол.: О.О. Непочатенко та ін. Умань: РВЦ Уманського НУС, 2017. (Вип. 90). Ч.2: Економіка. С. 7-16.
8. Бондаренко Н.В., Корнега А.О. Державне регулювання системи кредитування аграрної галузі. Глобальні та національні проблеми економіки. Електронне наукове фахове видання. 2017. № 15.
9. Бондаренко Н.В., Власюк С.А., Корнега А.О. Роль кредиту в системі розширеного відтворення суб'єктів господарювання аграрної галузі. Зб. наук. пр. УНУС. Редкол.: О.О. Непочатенко та ін. Київ: Видавництво «Основа», 2017. Вип. 91 Ч.2 : Економічні науки. С. 65-76.
10. Бондаренко Н.В., Непочатенко О.О., Власюк С.А. Реалії та перспективи банківського кредитування. Зб. наук. пр. УНУС. Редкол.: О.О. Непочатенко та ін. Київ: Видавництво «Основа», 2017. Вип. 91 Ч.2 : Економічні науки. С. 6-14.
11. Бондаренко Н.В., Власюк С.А. Банківське кредитування реального сектору економіки. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва / Редкол.:О.О. Непочатенко (відп.ред.) та ін. Київ : Видавництво «Основа», 2018. Вип. 93. Ч.2 : Економічні науки. 218 с. (С. 32-41).
12. Бондаренко Н. В. Бечко П. К., Бечко, В. П, Наталич О. С. Інноваційний розвиток кредитного ринку. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва / Редкол.: О. О. Непочатенко (відп. ред.) та ін. Умань : Редакційно-видавничий відділ Уманського НУС, 2021. Вип. 98. Ч. 2 : Економічні науки. 255 с.
13. Kolotukha S., Melnyk K., Bondarenko N., Perepolka V. Financial and credit support for innovative development of the agricultural sector of Ukraine. Polish journal of science №36 (2021). Economic sciences. Vol. 2 pp. 11-15.
14. Бечко П. К., Бондаренко Н. В., Власюк С. А., Наталич О. С. Удосконалення системи регулювання кредитного ринку. Ефективна економіка. 2021. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9141>

Допоміжна

15. Бондаренко Н. В., Сторожук Д.С. Основні аспекти банківського маркетингу в Україні. Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин, мат. XIII Міжнародної

науково-практичної конференції 30-31 травня 2019 р. Умань: Видавництво «Сочінський М.М.». 2019 р. С. 16-17.

16. Бондаренко Н. В., Мельник К.М. Банківський маркетинг: вітчизняний та зарубіжний досвід. Становлення та розвиток маркетингу в Україні: від теорії до практики: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, 25 жовтня 2019р. Умань: Видавець «Сочінський М.М.», 2019. С. 17-21.

17. Бюджетна політика у контексті стратегії соціально-економічного розвитку України. К.: НДФІ, 2004. С. 300.

18. Управління фінансовою стійкістю банків : підручник / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко, О. С. Сергєєва. К. : «Центр учбової літератури», 2016. 520 с.

19. Лачкова В. М., Лачкова Л. І., Шевчук І. Л. Фінансовий менеджмент у банку : навч. Посібник. : Видавець Іванченко І. С., 2017. 180 с.

20. Василенко Л.П., Гут Л.В., Оксеєнко О.П. Фінанси підприємств у схемах і таблицях : Наочний навчальний посібник. К. : Дакор, 2006. 344с.

21. Довгань Ж. М. Менеджмент у банку: підруч. Ж. М. Довгань. Тернопіль : Економічна думка, 2017. 512 с.

22. Декрет Кабінету Міністрів України “Про акцизний збір” № 18-92 від 26.12.1992 р.

23. Операції банків та небанківських кредитних установ : підручник / А. М. Мороз, М. І. Савлук, Т. П. Остапишин. К. : КНЕУ, 2013. 543 с.

24. Операції банківських установ: тренінг. Т. П. Остапишин, І. Б. Охрименко, О. В. Ситник.. К. : КНЕУ, 2013. 956 с.

25. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку : підручник. 3-тє вид., доп. і перероб. К. : КНЕУ, 2012. 338 с.

26. Сокиринська І. Г. Фінансовий менеджмент у банку : навч. посібник/ за ред. І. Г. Сокиринської, Т. О. Журавльової. Дніпропетровськ : Пороги, 2016. 192 с. 26

27. Фінансовий менеджмент у банку : навч. посіб/ Н. І. Демчук, І. М. Мазур, І. В. Вишнякова. Дніпропетровськ : Пороги, 2016. 300 с.

28. Bank Management. The mode of access : https://www.tutorialspoint.com/bank_management/bank_management_tutorial.pdf. 38. Kundu S. S. Principles of Insurance and Banking. The mode of access : <http://www.ddegjust.ac.in/studymaterial/mcom/mc-207-f.pdf>.

29. Mahmood Shah E-Banking Management : Issues, Solutions, and Strategies. Mahmood Shah, Steve Clarke. New York, 2009. 310 p.

30. Timothy W. Koch Bank Management. Timothy W. Koch. USA : Cengage Learning, 2009. 888 p.

11. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

31. Аналітичний огляд банків України : URL : <http://www.Bankografo.com.ua>.

32. Аналітичний банківський портал : URL: <http://www.my-banks.info>.

33. Аналітичні матеріали Державного комітету статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

34. Аналітичні матеріали Міністерства фінансів України URL : <http://www.minfin.gov.ua>.

35. Національна бібліотека України імені В. І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

36. Національний депозитарій України. URL: <https://www.csd.ua/>

*Непочатенко О.О., Прокончук О.Т., Бондаренко Н.В.,
Власюк С.А., Барабаш Л.В.*

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ТА ВКАЗІВКИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКИЙ
МЕНЕДЖМЕНТ» ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДРУГОГО
(МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМИ
НАВЧАННЯ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ 072 «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА
СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»**

Комп'ютерне верстання

Б.М. Бондаренко

Видається в авторській редакції

Підписано до друку 31.08.2021 р. Формат 60x84/16
Папір офсетний. Ум. друк. арк.0,68
Тираж 100 прим. Замовлення № 142

Видавничо-поліграфічний центр «Візаві»
20300, м. Умань, вул. Тищика, 18/19
Свідоцтво субекта видавничої справи
ДК № 2521 від 08.06.2006.
тел. (04744) 4-64-88, 4-67-77, (067) 104-64-88
vizavi-print.jimdo.com
e-mail: vizavi008@gmail.com